

Grodziskiej) znakomicie pozwala poczuć czytelnikowi ducha czasów i poznać historię miejsc odwiedzanych przez prostego chłopca półanalfabetę. *Na orlim szlaku* (z udziałem Karoliny Grodziskiej i pięknymi fotografiami Zbigniewa Kosa) przemierzamy wspólnie łańcuch grodów, strażnic i zamków oraz przenosimy się w przeszłość daleką i bliższą, z sentymentem wspominając miejsca, czasy i ludzi. Podobnie w *Okruchach z głębi szuflady* (wydanie drugie przejrane i pomnożone, Kraków 2019).

Nie sposób nawet krótko wzmiankować o licznych dziełach Stanisława Grodzkiego, na to trzeba wielkiego elaboratu i studiów, a uczynili to przed kilkunastu laty Henryk Olszewski i Kazimierz Baran¹¹. Młodszy uczniowie niewątpliwie będą te prace kontynuować. Piszący te słowa chce jednak zaakcentować wspomnianą wcześniej książkę *Za trzecim razem. Zapiski uniwersyteckie z lat 1968, '81, 1989* (Kraków 2017), której autor zapisał we wstępie: „Pod tym wspólnym tytułem kryją się notatki powstałe w środowisku uniwersyteckim, poświęcone wiosnie 1968 roku, grudniowi 1981 roku oraz wydarzeniom z lat 1987–1989. Dаты mówią same za siebie”. To książka nie tylko – jak wszystkie – bardzo ciekawa, ale także ważny przyczynek do historii uczelni wyższych oraz życia społeczno-politycznego Polski Ludowej w momentach zakrętów dziejowych.

Szczególnie do Ciebie, Stanisławie Wielki, odnosi się: *Non omnis moriar!*

Adam Lityński (Sosnowiec)

Marian Kallas (1938–2020)

W dniu 6 czerwca 2020 r. zmarł profesor Marian Kallas – wybitny uczony, znawca historii państwa i prawa oraz polskiego konstytucjonalizmu.

Marian Kallas urodził się 3 grudnia 1938 r. w Kościerzynie. Świadcetwo dojrzałości uzyskał w 1955 r., po czym rozpoczął studia historyczne na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Ukończył je w 1960 r. W 1962 r. został zatrudniony jako asystent na Wydziale Prawa i Administracji tej uczelni. W 1968 r. obronił rozprawę doktorską napisaną pod kierunkiem prof. Wojciecha Hejnosza, a zatytułowaną *Konstytucja Księstwa Warszawskiego z 22 VII 1807 r., jej powstanie, systematyka i główne instytucje w związku z praktyką i ustawodawstwem szczegółowym*. Tematyce Księstwa Warszawskiego pozostał wierny w kolejnych latach, czego plonem była praca *Organy administracji terytorialnej w Księstwie Warszawskim*. Stała się ona podstawą kolokwium habilitacyjnego przeprowadzonego na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu w 1975 r. W 1991 r. Marian Kallas został powołany na stanowisko profesora nadzwyczajnego, a w 1992 r. uzyskał tytuł profesora nauk prawnych.

¹¹ H. Olszewski, *Stanisław Grodzki jako badacz dziejów sejmu polskiego* [w:] J. Malec, W. Uruszczak (red.), *Ustrój i prawo w przeszłości dalszej i bliższej. Studia historyczne o prawie dedykowane Prof. Stanisławowi Grodzkiemu w pięćdziesiątą rocznicę pracy naukowej*, Kraków 2001, s. 21 i nn.; K. Baran, *Profesor Stanisław Grodzki w pięćdziesięciolecie pracy naukowej* [w:] ibidem, s. 9 i nn.

W 1998 r. profesor Marian Kallas rozpoczął pracę na warszawskich uczelniach. Najpierw na Wydziale Prawa Kanonicznego Akademii Teologii Katolickiej, a po jej przekształceniu w Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego na Wydziale Prawa i Wydziale Prawa Kanonicznego. W latach 2002–2004 pełnił funkcję prodziekana Wydziału Prawa. Profesor Kallas pracował także m.in. w Wyższej Szkole Menedżerskiej w Warszawie, Wyższej Szkole Finansów i Zarządzania w Warszawie oraz na Akademii Ekonomiczno-Humanistycznej w Warszawie.

Po profesorze Kallasie pozostała bogata spuścizna naukowa. Był autorem ponad dwustu publikacji naukowych. Jego zainteresowania badawcze były rozległe i obejmowały różne obszary nauk historyczno-prawnych, administracji oraz prawa konstytucyjnego. Swoją aktywność realizował w wielu formach twórczości naukowej. Oprócz monografii pisał artykuły, recenzje i syntezy, był też redaktorem licznych dzieł naukowych. Opublikował kilkakrotnie wznawianą *Historię ustroju Polski X–XX w.* (Warszawa 1996), a wraz z Adamem Lityńskim wydał *Historię ustroju i prawa Polski Ludowej* (Warszawa 2000). Był też niestrudzonym wydawcą źródeł z historii ustroju i prawa. Razem z Tadeuszem Menclem opracował kolejny tom (w dwóch częściach) *Protokołów Rady Stanu Księstwa Warszawskiego* (Warszawa 1995–1996), a także był współwydawcą *Historii ustroju i prawa w Polsce 1772/1795–1918. Wybór źródeł* (Warszawa 2006). Spośród wielu prac poświęconych zagadnieniom współczesnego konstytucjonalizmu należy wymienić: *Projekty konstytucyjne 1989–1991* (Warszawa 1992), *Małą Konstytucję z 1992 r.* (Warszawa 1993) oraz *Konstytucję Rzeczypospolitej Polskiej* (Warszawa 1997). Wśród przedsięwzięć redakcyjnych wskazać zaś należy redakcję naukową serii podręczników i wydawnictw źródłowych poświęconych naukom historyczno-prawnym Wydawnictwa Naukowego PWN.

Oprócz pracy naukowej i dydaktycznej profesor Marian Kallas poświęcał się także działalności społecznej i politycznej. Po wprowadzeniu stanu wojennego był dwukrotnie internowany. W latach 1989–1991 pełnił funkcję eksperta Komisji Konstytucyjnej Senatu RP. Za swoje liczne zasługi otrzymał szereg nagród, wyróżnień i odznaczeń, w tym Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski, Krzyż Oficerski Orderu Odrodzenia Polski oraz Krzyż Wolności i Solidarności. Wyrazem uznania środowiska naukowego były poświęcone profesorowi Kallasowi dwie książki pamiątkowe. W czasie uroczystości wręczenia pierwszej z nich w 2010 r. Marian Kallas stwierdził, że czuł się spełniony jako naukowiec, bo najważniejsze zamierzenia wydawnicze udało mu się w pełni zrealizować. W pamięci tych, którzy znali go osobiście, pozostanie jako człowiek życzliwy, dowcipny, ciepły i zawsze gotowy do pomocy.

Marek Krzymkowski (Poznań)